

โครงการพัฒนาโซ่อุปทานภายใต้หลักการ “การค้าเป็นธรรม” (Fair Trade) โดย

แฟร์เทรดออริจินอล (Fair Trade Original) ประเทศเนเธอร์แลนด์

ระบบการค้าเป็นธรรม หรือระบบการค้าแฟร์เทรด (Fair Trade)

ระบบการค้าเป็นธรรม หรือระบบการค้าแฟร์เทรด เป็นระบบการค้าที่มุ่งเน้นในการสร้างความ เป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจให้แก่คู่ค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่เกษตรกรผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค รวมทั้งผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในระบบการค้าแบบแฟร์เทรด โดย เกษตรกรผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้จัดจำหน่ายสามารถขายสินค้าได้ในราคาที่เป็นธรรม ในขณะที่ ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดีได้ในราคาที่เป็นธรรมเช่นกัน รวมถึงผู้ที่ทำงานกับองค์กร แฟร์เทรดจะได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี มีความปลอดภัย ไม่ถูก กีดกันเรื่องเพศ สีผิว เชื้อชาติ ศาสนา นอกจากนี้องค์กรแฟร์เทรดยังให้ความสำคัญในการรักษา สิ่งแวดล้อม และเน้นการส่งเสริมในเรื่องของความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ฉะนั้นหลักการแฟร์เทรด (Fair Trade) ก็คือ Trade fairly หรือการค้าอย่างเป็นธรรมที่สร้างความ พอใจให้แก่คู่ค้าและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบการค้าเป็นธรรม ก็คือ “เงินพรีเมียมเพื่อการพัฒนา” ในระบบการค้าแฟร์เทรดมีข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานเรื่องเงินพรีเมียม ซึ่งเป็นเงินพิเศษที่ผู้บริโภค ยินดีจ่ายเมื่อซื้อสินค้าในระบบแฟร์เทรด โดยเงินพรีเมียมนี้รวมอยู่ในราคาสินค้า ซึ่งในระบบ โซ่อุปทานของระบบแฟร์เทรด เงินจำนวนนี้จะจ่ายให้แก่กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มผู้ผลิตงาน หัตถกรรม โดยมีจุดประสงค์ให้กลุ่มนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิก หรือของชุมชน ตามมติของกลุ่ม

แฟร์เทรดออริจินอล (Fair Trade Original) ประเทศเนเธอร์แลนด์

องค์กรแฟร์เทรด ออริจินอล (Fair Trade Original) เป็นองค์กรเพื่อพัฒนาระบบการค้าที่เป็น ธรรม และดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญา “การค้าเพื่อการพัฒนา” ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1959 ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ กิจกรรมหลักของแฟร์เทรดออริจินอล แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ นำเข้า ผลิตภัณฑ์อาหารและหัตถกรรม โดยมุ่งเน้นสินค้าจากประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลก เพื่อจำหน่ายใน ประเทศเนเธอร์แลนด์ผ่านร้านค้าแฟร์เทรด ห้างสรรพสินค้าและซูเปอร์มาร์เก็ต รวมทั้งส่งออก ไปยังประเทศใกล้เคียงในยุโรป

ดร. มนัสนันท์ พงษ์ไชยวิช ที่ปรึกษาประจำประเทศไทยขององค์กรแฟร์เทรด ออริจินอล ประเทศเนเธอร์แลนด์

1 / 4 หน้า 9 ต. นาป่า อ. เมืองฯ จ. ชลบุรี 20000 โทร 081 751 0063 Email:manasnan@brains-trust.net

จากปรัชญาขององค์กร คือ “การค้าเพื่อการพัฒนา” แฟร์เทรดออริจินอล จึงมีกิจกรรมหลัก ส่วนที่สอง คือ ดำเนินโครงการพัฒนาโซ่อุปทานภายใต้หลักการ “การค้าเป็นธรรม” เพื่อให้ได้สินค้าสำเร็จรูปที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากล และมีศักยภาพพร้อมที่จะส่งออก

ปัจจุบัน แฟร์เทรดออริจินอล เป็นผู้นำเข้าและพัฒนาสินค้าแฟร์เทรดที่มีบทบาทสำคัญ โดยจำหน่ายสินค้าอาหารและหัตถกรรมมากกว่า 1,400 รายการ นำเข้าจากประเทศต่างๆกว่า 30 ประเทศใน 3 ทวีป (เอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา) มีคู่ค้ามากกว่า 60 องค์กร โดยจำหน่ายผ่านร้านแฟร์เทรดในชื่อ Worldshops ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 400 แห่งในประเทศเนเธอร์แลนด์ และร้านแฟร์เทรดอื่นๆ มากกว่า 2,500 แห่งทั่วยุโรป นอกจากนี้สินค้าของแฟร์เทรดออริจินอล ยังมีจำหน่ายในซูเปอร์มาเก็ตชั้นนำในประเทศเนเธอร์แลนด์ เช่น Albert Hein, Jumbo, Super de Boer และ PLUS Supermarket ภายใต้ตรา แฟร์เทรดออริจินอล และตราของซูเปอร์มาเก็ต

บทบาทของ แฟร์เทรดออริจินอล (Fair Trade Original) ในประเทศไทย

แฟร์เทรดออริจินอล ได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าเป็นธรรมภายใต้หลักการ “การค้าที่เป็นธรรม” ในประเทศไทยมานานกว่า 10 ปี โดยเริ่มจากการร่วมมือกับสมาคมเกษตรกรก้าวหน้า ที่อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ปรับเปลี่ยนการทำนาข้าวหอมมะลิจากการใช้สารเคมีมาเป็นการทำนาข้าวหอมมะลินทรีย์ โดยสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ อีกทั้งทำการวิจัยตลาดในยุโรปเพื่อหาตลาดเป้าหมายที่มีความต้องการข้าวหอมมะลินทรีย์

จากการรวมกลุ่มของเกษตรกร 70 รายในช่วงเริ่มต้น ได้จัดตั้งเป็น “กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์” ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกมากกว่า 650 ครอบครัว มีพื้นที่เพาะปลูกกว่า 8,000 ไร่ มีผลผลิตกว่า 3 ล้านกิโลกรัมต่อปี ส่งออกข้าวขาวและข้าวกล้องหอมมะลินทรีย์สู่ตลาดในยุโรป โดยมีแฟร์เทรดออริจินอลเป็นหนึ่งในลูกค้ารายสำคัญ

เมื่อปี พ.ศ. 2551 แฟร์เทรดออริจินอลได้เริ่มโครงการพัฒนาโซ่อุปทานภายใต้หลักการ “การค้าเป็นธรรม” ของผลิตภัณฑ์สับปะรด โดยเริ่มจากผลิตภัณฑ์น้ำสับปะรดเข้มข้น เนื่องจากตลาดในยุโรปมีความต้องการสูงมาก ขั้นตอนในการพัฒนาเริ่มจากการหาเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดที่มีความสนใจในการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ได้มาตรฐานในระดับสากล และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง หลังจากประเมินศักยภาพเบื้องต้น แฟร์เทรดออริจินอลได้ตัดสินใจเริ่มโครงการโดยร่วมมือกับสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสหกรณ์ได้คัดเลือกเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์จำนวน 20 รายจัดตั้งเป็นกลุ่มนำร่อง ได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเมื่อปี 2550 โดยใช้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสับปะรดแฟร์เทรด”

ปัจจุบันกลุ่มฯ มีสมาชิก 59 ครอบครัว มีผลผลิตสับปะรดสดมากกว่า 20,000 ตันต่อปี โดยกลุ่มฯส่งผลผลิตเข้าสู่โรงงานแปรรูปสับปะรดที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบการค้าแบบเป็นธรรมคือ บริษัทสามร้อยยอด จำกัด โดยแปรรูปเป็นน้ำสับปะรดเข้มข้น และสับปะรดกระป๋องเข้าสู่ตลาดในยุโรป โดยเฉพาะในประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปัจจุบัน สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด

ดร. มนัสนันท์ พงษ์ไชยวิช ที่ปรึกษาประจำประเทศไทยขององค์กรแฟร์เทรด ออริจินอล ประเทศเนเธอร์แลนด์

1 / 4 หน้า 9 ต. นาป่า อ. เมืองฯ จ. ชลบุรี 20000 โทร 081 751 0063 Email:manasnan@brains-trust.net

บริษัท สามร้อยยอด จำกัด และแฟร์เทรดออริจินอลได้ร่วมมือกันในการพัฒนาสินค้ารายการใหม่ ๆ เช่น ฟรุ้ตค็อกเทล แยมสับปะรด ฯลฯ เพื่อจำหน่ายในประเทศเนเธอร์แลนด์และตลาดในยุโรป นอกจากนี้การส่งสับปะรดผลสดเข้าสู่โรงงานเพื่อแปรรูปแล้ว กลุ่มฯยังได้พัฒนาสับปะรดผลสดเพื่อจำหน่ายภายในประเทศอีกด้วย ซึ่งสับปะรดผลสดภายใต้มาตรฐานแฟร์เทรดสากลนี้จะจำหน่ายตามจุดขายของฝาก แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวางแผนจำหน่ายตามซูเปอร์มาร์เก็ตในอนาคตอันใกล้นี้

ด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างแฟร์เทรดออริจินอล กับสหกรณ์ชาวไร่สับปะรด สามร้อยยอด จำกัด ในการพัฒนา กลุ่มฯ ในทุกๆด้าน เช่น พัฒนาการผลิตสับปะรดผลสดให้ได้มาตรฐานสากล ทำให้กลุ่มฯเป็นผู้ผลิตสับปะรดผลสดที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากล เป็นกลุ่มแรก (และกลุ่มเดียว) ในประเทศไทย ซึ่งมาตรฐานแฟร์เทรดสากลนี้เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม การดูแลอนุรักษ์สภาพแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาชุมชนและสังคม

ความสำเร็จและการเติบโตของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสับปะรดแฟร์เทรด เกิดจากปัจจัยหลายประการ ประการแรก ได้แก่ สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด ได้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มฯ ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร จนกระทั่งกลุ่มฯมีความเข้มแข็งและเติบโต ประการต่อมา องค์กรแฟร์เทรดออริจินอลได้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการพัฒนาสินค้าและพัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง ประการสุดท้าย สมาชิกของกลุ่มฯ มีความตั้งใจ และเปิดรับการพัฒนาด้านต่างๆ ปัจจุบันกลุ่มฯสามารถบริหารจัดการโดยคณะกรรมการของกลุ่มฯที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก โดยมีสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด เป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มฯ มีเงินฟรีเมียมที่ได้รับจากการสนับสนุนของผู้บริโภคเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ

จากความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสับปะรดแฟร์เทรด ดังกล่าวข้างต้น สหกรณ์ฯได้เรียนรู้แนวทางการพัฒนาในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม ที่สามารถทำให้สมาชิกมีโอกาสขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต มีการวางแผนการผลิตที่ดี ทำการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน จนสามารถแข่งขันในตลาดได้ จึงทำให้สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด เกิดแนวคิดและเพิ่มบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาด้านต่างๆ ให้แก่กลุ่มอื่นๆโดยมีการขยายผลไปสู่การพัฒนาพีชชนิดอื่นๆของสมาชิก เช่น มะม่วง ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากลเช่นกัน และสามารถส่งมะม่วงผลสดไปจำหน่ายที่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

นอกจากนี้สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด ได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักการของระบบแฟร์เทรด ทั้งด้านการพัฒนาการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่มไปสู่กลุ่มเกษตรกรอื่นให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา เพื่อให้ตระหนักว่าการผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐานจะนำไปสู่โอกาสทางการตลาดและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร

การพัฒนาโซ่อุปทานในระบบการค้าเป็นธรรม โครงการปัจจุบัน

แฟร์เทรดคออริจินอลยังคงมุ่งสนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารไทยและเครื่องปรุงรสจากประเทศไทย ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากล และสามารถส่งออกสู่ตลาดสากลได้ จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการค้าเป็นธรรมของผลิตภัณฑ์เครื่องปรุงรสสำหรับอาหารไทย ได้แก่ ซอสปรุงรสอาหารรสชาติต่างๆ ซอสหวานเทรียกกี น้ำจิ้มไก่ น้ำพริกแกงเขียวหวาน น้ำพริกแกงเผ็ด และผลิตภัณฑ์อื่นๆ โดยร่วมมือกับบริษัทผู้แปรรูปส่งออก ได้แก่ บริษัท เค อาร์ เอส สไปซี่ฟู้ด จำกัด และบริษัท นอร์ทเทอร์น ฟู้ดคอมเพล็กซ์ จำกัด ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาดในยุโรป และพัฒนาเกษตรกรผู้เป็นผู้ผลิตต้นทาง

การพัฒนาเริ่มจากพัฒนาวัตถุดิบหลักที่เป็นส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ ถั่วเหลือง น้ำตาลทราย และพริก โดยแฟร์เทรดคออริจินอลได้สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชดังกล่าวให้ได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากล เช่น กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง ที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพริก ที่อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งการพัฒนาระบบการค้าเป็นธรรมนี้ จะเริ่มตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูก ผู้แปรรูป จนถึงผู้ส่งออก คือพัฒนาตลอดทั้งโซ่อุปทาน (supply chain) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่เกษตรกรผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค รวมทั้งผู้ใช้แรงงานที่อยู่องค์กรในระบบการค้าแฟร์เทรด

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องปรุงรสสำหรับอาหารไทย ได้รับการรับรองมาตรฐานแฟร์เทรดสากล และวางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตชั้นนำ และร้านค้าแฟร์เทรด ในประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศเบลเยียม นอกจากนี้ผู้แปรรูปและผู้ส่งออกได้ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในงานแสดงผลิตภัณฑ์อาหารนานาชาติที่ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี

เพื่อเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์จากประเทศไทย แฟร์เทรดคออริจินอลจึงศึกษาความต้องการของตลาด ซึ่งพบว่าของขบเคี้ยวเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยม จึงเริ่มโครงการพัฒนาโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบให้ได้รับมาตรฐานแฟร์เทรดสากล โดยพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับผู้แปรรูปมันสำปะหลัง และผู้ผลิตข้าวเกรียบ ซึ่งคาดว่าจะวางจำหน่ายได้ประมาณกลางปีหน้า (2557)

จากโครงการพัฒนาระบบการค้าเป็นธรรมของแฟร์เทรดคออริจินอลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า ทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถขายผลิตผลในราคาที่เป็นธรรม มีการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยให้ดีขึ้น ส่วนแรงงานไทยก็ได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีและปลอดภัย ผู้แปรรูปสามารถพัฒนาศักยภาพขององค์กรและขยายตลาดส่งออกให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ระบบการค้าเป็นธรรมยังมุ่งเน้นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และส่งเสริมการทำเกษตรอย่างยั่งยืน รวมทั้งการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรมอีกด้วย

ดร. มนัสนันท์ พงษ์ไชยวิช ที่ปรึกษาประจำประเทศไทยขององค์กรแฟร์เทรด คออริจินอล ประเทศเนเธอร์แลนด์

1 / 4 หน้า 9 ต. นาป่า อ. เมืองฯ จ. ชลบุรี 20000 โทร 081 751 0063 Email:manasnan@brains-trust.net